

SS

2038

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

SOCIOLOGY

(Punjabi, Hindi and English Versions)

(Evening Session)

Time allowed : Three hours

Maximum marks : 90

(Punjabi Version)

- ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ 032/A ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।
- (ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।
- (iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।
- (iv) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ।
- (v) ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ (A, B, C ਅਤੇ D) ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 10 ਹਰੇਕ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਦਿਉ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 11 ਤੋਂ 20 ਹਰੇਕ ਦੋ-ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 20-25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ । ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 21 ਤੋਂ 26 ਚਾਰ-ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 40-45 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 27 ਤੋਂ 32 ਛ:-ਛ: ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 100 ਤੋਂ 150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ ।

ਭਾਗ-A

10×1=10

(ਬਹੁਭਾਗੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

- ਜਾਤੀ ਦਾ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਉੱਪਰ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ ?  
(ੳ) ਜੀ. ਐਸ. ਘੁਰੀਏ (ਅ) ਡੀ. ਐਨ. ਮਜ਼ਮਦਾਰ (ੲ) ਲਿਉਸ ਡਿਓਮੋਂਟ (ਸ) ਜੇ. ਐਚ. ਹਟਨ 1
  - ਪੇਂਡੂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਕਰਜ਼ਦਾਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹਨ :  
(ੳ) ਵਿਕਾਸ (ਅ) ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ  
(ੲ) ਸ਼੍ਰੈ-ਨਿਰਭਰਤਾ (ਸ) ਜੀਵਨ ਨਿਰਵਾਹ ਦੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ 1
  - ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀਆਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਹਨ :  
(ੳ) ਪੱਛਮੀਕਰਨ (ਅ) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਕਰਨ (ੲ) ਦੋਨੋ (ਸ) ਕੋਈ ਨਹੀਂ 1
- ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਲਿਖੋ :
- ਡਾ. ਜੀ. ਐਸ. ਘੁਰੀਏ ਨੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ 'ਗਿਰੀਜਨ' ਕਿਹਾ ਹੈ । 1
  - ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਇੱਕ ਤਰਤੀਬਵਾਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋਣ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । 1

ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ :

6. ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ..... ਫਸਲ ਬੀਜਣ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨੀਲ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ । 1
7. .... ਕੰਨਿਆ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹਨ । 1

ਸਹੀ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :

- |                        |                       |   |
|------------------------|-----------------------|---|
| ਕਾਲਮ ਦੇ                | ਕਾਲਮ ਬੀ               |   |
| 8. ਮੰਗੋਲਾਈਡ ਕਿਸਮ       | ਖਾਸ ਵਰਗ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ | 1 |
| 9. ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਜ          | ਸਰ ਹਰਬਰਟ ਰਿਜ਼ਲੇ       | 1 |
| 10. ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ | ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਮੋਹਨ ਰਾਇ     | 1 |

**ਭਾਗ-B**

10×2=20

11. ਜਾਤੀ ਅਸਮਾਨਤਾ । 2
12. ਪ੍ਰਬਲ ਜਾਤੀ । 2
13. ਪਿੱਤਰਪ੍ਰਧਾਨਤਾ । 2
14. ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ । 2
15. ਕਬਾਇਲੀ ਸਮਾਜ । 2
16. ਸਮਾਜੀਕਰਨ । 2
17. ਵਿਅਕਤੀਵਾਧਿਤਾ । 2
18. ਅੰਤਰ ਵਿਆਹ । 2
19. ਤਰੁੱਟੀ 2
20. ਸਮਾਜਿਕ ਅੰਦੋਲਨ । 2

**ਭਾਗ-C**

6×4=24

21. ਵਿਸਥਾਪਨ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਡੈਮ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਰਨ ਹਨ । ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 4
- ਜਾਂ
- ਪੇਂਡੂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ । 4
22. ਜਾਤੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਤਰੀਕਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 4
- ਜਾਂ
- ਵੈਬਰ ਦੇ ਵਰਗ ਦੇ ਸਿੱਧਾਂਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ । 4
23. ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਦਰਜੇ ਨੂੰ ਦੱਸੋ । 4
- ਜਾਂ
- ਕਬਾਇਲੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਰਥਕ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਲਿਖੋ । 4



24. ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਰਨ ਹਨ ਚਰਚਾ ਕਰੋ । 4

ਜਾਂ

ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? 4

25. ਕੰਨਿਆ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਉਪਾਅ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 4

ਜਾਂ

ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 4

26. ਵਿਲੱਖਣ ਸਮਰਥਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਵਾਰਾ ਸਾਮਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਦੋ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ । 4

ਜਾਂ

ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ ਦੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 4

#### ਭਾਗ-D

6×6=36

27. ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਕੀ ਹੈ ? ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 6

ਜਾਂ

ਪੇਂਡੂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ । ਪੇਂਡੂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੇ ਪਰਿਵਰਤਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੋ । 6

28. ਵਰਗ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ? ਸ਼ਹਿਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੋ । 6

ਜਾਂ

ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਇਸਤਰੀਵਾਦ ਅਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਇਸਤਰੀਵਾਦ ਉੱਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ । 6

29. ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ । ਇਸਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ । 6

ਜਾਂ

ਜਾਤੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਵਰਨ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 6

30. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਕਰਨ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ । 6

ਜਾਂ

ਸਮਾਜਿਕ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ । 6

31. ਸ਼ਰਾਬਖੋਰੀ ਦੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੋ । 6

ਜਾਂ

ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ ਚਰਚਾ ਕਰੋ । 6

32. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 6

ਜਾਂ

ਵਿਲੱਖਣ ਸਮੱਰਥਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ ? 6

#### (Hindi Version)

ਨੋਟ : (i) अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय-कोड/पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/पेपर-कोड 032/A अवश्य लिखें।

(ii) उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित 30 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।

(iii) उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गये पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किये गये प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।

(iv) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

- (v) प्रश्न-पत्र चार भागों (A, B, C तथा D) में बांटा गया है। प्रश्न नंबर 1 से 10 एक-एक अंक वाले हैं और इनके उत्तर एक शब्द में दें। प्रश्न नंबर 11 से 20 दो-दो अंक वाले हैं और इनके उत्तर 20-25 शब्दों में दें। प्रश्न नंबर 21-26 चार-चार अंक वाले हैं और इनके उत्तर 40-45 शब्दों में दें और इनमें आंतरिक छूट दी गई है। प्रश्न नंबर 27-32 छ:छ: अंक वाले हैं और इनके उत्तर 100-150 शब्दों में दें और इनमें आंतरिक छूट दी गई है।

## भाग-A

10×1=10

बहुविकल्पीय प्रश्न :

1. जाति का परम्परागत सिद्धान्त किसके विचारों पर आधारित है :  
 (क) जी.एस. घुर्ये (ख) डी.एन. मजुमदार  
 (ग) लुइस ड्यूमोंट (घ) जे.एच हट्टन 1
  2. ग्रामीण समाज में ऋणग्रस्तता का कारण है :  
 (क) विकास (ख) गरीबी तथा कमजोर अर्थव्यवस्था  
 (ग) आत्मनिर्भरता (घ) जीवन निर्वाह की अर्थव्यवस्था 1
  3. इनमें से कौन-सी परिवर्तन की सांस्कृतिक प्रक्रियाएं हैं :  
 (क) पश्चिमीकरण (ख) संस्कृतिकरण  
 (ग) दोनों (घ) कोई भी नहीं 1
- सही/गलत लिखें :
4. डॉ. जी.एस. घुर्ये ने जनजातियों को 'गिरिजन' कहा है। 1
  5. आधुनिकीकरण एक क्रमागत प्रक्रिया है जिससे एक क्षेत्र में परिवर्तन से दूसरे क्षेत्र में परिवर्तन होता है। 1
- रिक्त स्थान भरें :
6. किसानों को ..... कृषि करने को विवश किया गया जिसके परिणामस्वरूप नील आन्दोलन शुरू हुआ। 1
  7. .... कन्या भ्रूण हत्या के कारणों में एक प्रमुख कारण है। 1
- सही मिलान करें :
- |                     |                        |   |
|---------------------|------------------------|---|
| कॉलम ए              | कॉलम बी                |   |
| 8. मंगोलियाड प्रकार | विशेष वर्ग की जीवनशैली | 1 |
| 9. ब्राह्मो समाज    | सर हर्बर्ट रिज्ले      | 1 |
| 10. जीने का ढंग     | राजा राम मोहन राय      | 1 |

## भाग-B

10×2=20

11. जाति असमानता। 2
12. प्रबल जाति। 2
13. पितृसत्तात्मक। 2
14. सामाजिक गतिशीलता। 2
15. जनजातीय समाज। 2



- |                      |   |
|----------------------|---|
| 16. सामाजीकरण।       | 2 |
| 17. व्यक्तिवादिता।   | 2 |
| 18. अंतर्विवाह।      | 2 |
| 19. क्षति।           | 2 |
| 20. सामाजिक आन्दोलन। | 2 |

**भाग-C**

6×4=24

- |                                                                                            |   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|---|
| 21. विस्थापन के लिए भूमि अधिग्रहण तथा बाँध निर्माण उत्तरदायी कारण हैं। व्याख्या कीजिए।     | 4 |
| अथवा                                                                                       |   |
| ग्रामीण समाज की तीन विशेषताएं लिखें।                                                       | 4 |
| 22. जाति व्यवस्था की सामाजिक स्तरीकरण के रूप में व्याख्या कीजिए।                           | 4 |
| अथवा                                                                                       |   |
| वेबर के वर्ग सिद्धान्त की चर्चा करें।                                                      | 4 |
| 23. भारतीय समाज में स्त्रियों के दर्जे को दर्शाइए।                                         | 4 |
| अथवा                                                                                       |   |
| जनजातीय समाज के आर्थिक वर्गीकरण को लिखें।                                                  | 4 |
| 24. आधुनिकीकरण के लिए नगरीकरण और औद्योगिकीकरण उत्तरदायी कारण हैं, चर्चा कीजिए।             | 4 |
| अथवा                                                                                       |   |
| क्रान्तिकारी आन्दोलन से आपका क्या अभिप्राय है ?                                            | 4 |
| 25. कन्या भ्रूण हत्या को रोकने के कोई दो उपायों का वर्णन कीजिए।                            | 4 |
| अथवा                                                                                       |   |
| वृद्धावस्था के आधुनिकीकरण सिद्धान्त तथा सक्रियता सिद्धान्त की व्याख्या कीजिए।              | 4 |
| 26. विलक्षण रूप से समर्थ व्यक्तियों द्वारा सामना किए जाने वाली दो समस्याओं की चर्चा कीजिए। | 4 |
| अथवा                                                                                       |   |
| नशा व्यसन के हानिकारक प्रभावों का वर्णन कीजिए।                                             | 4 |

**भाग-D**

6×6=36

- |                                                                                   |   |
|-----------------------------------------------------------------------------------|---|
| 27. वन कटाव क्या है ? वन कटाव के लिए उत्तरदायी कारणों की व्याख्या कीजिए।          | 6 |
| अथवा                                                                              |   |
| ग्रामीण समाज को परिभाषित कीजिए। ग्रामीण समाज में आ रहे परिवर्तनों को दर्शाइए।     | 6 |
| 28. वर्ग से आपका क्या अभिप्राय है ? नगरीय भारत में पाए जाने वाले वर्गों को लिखिए। | 6 |
| अथवा                                                                              |   |
| प्रगतिशील नारीवाद और उदारवादी नारीवाद पर नोट लिखिए।                               | 6 |
| 29. जाति को परिभाषित कीजिए। इसकी विशेषताओं का उल्लेख कीजिए।                       | 6 |
| अथवा                                                                              |   |
| जाति से आपका क्या अभिप्राय है ? जाति तथा वर्ण के मध्य अन्तर की व्याख्या कीजिए।    | 6 |
| 30. संस्कृतिकरण क्या है ? इसके प्रभावों की चर्चा कीजिए।                           | 6 |
| अथवा                                                                              |   |
| सामाजिक आन्दोलन तथा इसकी विशेषताओं पर नोट लिखें।                                  | 6 |

31. मद्यव्यसन के हानिकारक प्रभावों को लिखें। 6  
अथवा  
घरेलू हिंसा के क्या कारण हैं चर्चा करें। 6
32. वैश्वीकरण की विशेषताओं की विस्तारपूर्वक व्याख्या कीजिए। 6  
अथवा  
विलक्षण सामर्थ्य वाले व्यक्तियों के सशक्तिकरण के लिए विधान ने किस प्रकार महत्वपूर्ण भूमिका अदा की है ? 6

## (English Version)

- Note :** (i) You must write the subject-code/paper-code **032/A** in the box provided on the title page of your answer-book.
- (ii) Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialed as soon as you receive it.
- (iii) Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.
- (iv) All questions are compulsory.
- (v) Question-Paper is divided into four **Parts A, B, C and D**. Question No. 1 to 10 carry 1 mark each and their answer should be in one word only. Q. No. 11 to 20 carry 2 marks each and their answer should be in 20-25 words. Q. No. 21 to 26 carry 4 marks each and their answer should be in 40-45 words and are with internal choice. Q. No. 27-32 carry 6 marks each and their answer should be in 100-150 words and are with internal choice.

## Part-A

10×1=10

## Multiple Choice Questions :

- Traditional theory of caste is based upon the idea of :  
(a) G. S. Ghurye (b) D.N. Majumdar  
(c) Louis Dumont (d) J.H. Hutton 1
- The reason for indebtedness in rural society is :  
(a) Development (b) Poverty and weak economy  
(c) Self Sufficiency (d) Subsistence economy 1
- Which of these is a cultural process of change :  
(a) Westernisation (b) Sanskritisation  
(c) Both (d) None 1

## Write True/False :

- Dr. G.S. Ghurye called the tribal as "Girijan". 1
- Modernisation is a systematic process in which change in one sphere leads to change in another. 1

## Fill in the blanks :

- The peasants were compelled to grow ..... crop which lead to the initiation of Indigo movement. 1



7. .... is one of the main reasons for female foeticide. 1

Match the columns :

Column A

Column B

- |                       |                                 |   |
|-----------------------|---------------------------------|---|
| 8. The Mongoloid type | Life styles of particular class | 1 |
| 9. Brahmo Samaj       | Sir Herbert Risley              | 1 |
| 10. Mode of living    | Raja Rammohan Roy               | 1 |

**Part-B**

10×2=20

- |                       |   |
|-----------------------|---|
| 11. Caste Inequality. | 2 |
| 12. Dominant caste.   | 2 |
| 13. Patriarchy.       | 2 |
| 14. Social Mobility.  | 2 |
| 15. Tribal Society.   | 2 |
| 16. Socialisation.    | 2 |
| 17. Individualism.    | 2 |
| 18. Endogamy.         | 2 |
| 19. Impairment.       | 2 |
| 20. Social Movement.  | 2 |

**Part-C**

6×4=24

21. Land acquisition and Dam construction are causes of Displacement. Discuss. 4

or

Write three features of rural society. 4

22. Explain caste as form of social stratification. 4

or

Discuss the Weberian view on the concept of class. 4

23. Describe the status of women in Indian society. 4

or

Write the economic classification of Indian Tribes. 4

24. Explain Urbanisation and Industrialisation as responsible causes for modernisation. 4

or

What do you mean by Revolutionary movement ? 4

25. Write down any two measures to combat female foeticide. 4

or

Discuss modernisation and Activity theory of Ageing. 4

26. Highlight two problems encountered by differently abled people. 4

or

Write the harmful effects of Drug Addiction. 4

### Part-D

6×6=36

27. What is deforestation ? What are the causes responsible for deforestation ? 6

or

Define Rural society. Discuss various changes taking place in rural society. 6

28. What do you mean by class ? Write about those classes which are found in urban India. 6

or

Write note on Radical and Liberal feminism. 6

29. Define caste. Explain its characteristics. 6

or

What do you understand by caste ? Explain the difference between caste and varna. 6

30. What is sanskritisation ? Explain its impacts. 6

or

Write a note on social movement and its features. 6

31. Write the harmful effects of Alcoholism. 6

or

What are the causes of domestic violence ? Discuss. 6

32. Discuss in detail the characteristics of globalisation. 6

or

In what way legislation has played an important role in empowering the people with special ability. 6